

วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการควบคุม ป้องกัน ปราบปราม
การประพฤติมิชอบของนักเรียน

ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้วว่า การประพฤติมิชอบของนักเรียน จะประกอบด้วย การประพฤติผิดต่อสถานะของตน (Status Offence) และการกระทำผิดตามกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา โดยทั้งสองประการรัฐได้วางแนวปฏิบัติ หรือกำหนดระเบียบกฎหมายเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติโดยถือว่าเป็น "เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของความประพฤติที่รัฐพึงประสงค์" และในกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา รัฐก็ได้แบ่งประเภทของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนว่าเป็นนักเรียนหรือไม่ ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า นักเรียนถูกควบคุมโดยกฎหมาย ซึ่งเขาไม่ประพฤติตามที่รัฐกำหนดรูปแบบไว้ แต่จากข้อเท็จจริงในปัจจุบันเห็นว่า นักเรียนบางส่วนได้กระทำความผิดต่อสถานะ (Status Offence) และกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา และแนวโน้มความเสียหายจากการกระทำผิดจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้ง ๆ ที่รัฐมีระเบียบ กฎหมายและองค์การต่าง ๆ รองรับอำนาจเหล่านั้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเกิดจากกฎหมาย จากผลบังคับใช้โดยอาจมีสาเหตุจากผู้ร่างกฎหมายไม่เข้าใจงานเรื่องนั้น ๆ หรือกฎหมายมีอุปสรรคในตัวมันเอง เช่น ความเด่นชัด ความชัดเจนของตัวบทกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชน ส่วนใหญ่จะแฝงอยู่กับกฎหมายฉบับอื่น ๆ เช่น แฝงในประมวลกฎหมายอาญา หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายพิเศษบางฉบับ จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการค้นหาบรรทัดฐาน หรือปัญหาองค์การของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ มิได้มีความสัมพันธ์ (Relative) ในการปฏิบัติงาน จึงดูเหมือนว่าการปฏิบัติงานอันเกี่ยวกับการดูแลความประพฤติ หรือส่งเสริมความประพฤติของนักเรียน หรือเด็กหรือเยาวชน เป็นลักษณะ "ขึ้น ๆ" มิได้ต่อเนื่องกัน หรืออุปานลักษณะ "ต่างคนต่างทำ" จึงไม่อาจก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

อนึ่ง การพิจารณาให้สังคมว่างานการแก้ไขปัญหานั้น รัฐมิได้เตรียมองค์กรทางสังคมไว้อย่างชัดเจน และรัฐมิได้กำหนดบทบาท แก่บุคคลในสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานี้ เช่นเดียวกับการแต่งตั้งบุคคลในสังคมเป็นผู้พิพากษาสมทบ ในศาลแรงงานหรือศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ประการใดจึงทำให้สังคมเกิดความไม่แน่ใจ ในบทบาทของตน ซึ่งอาจวิเคราะห์ปัญหาได้ดังนี้

พิจารณาปัญหาผ่านกฎหมาย

1. ความผิดต่อสถานะ

รัฐได้ตราลักษณะความผิดต่อสถานะของนักเรียนไว้ถึง 15 ประการ ซึ่งปรากฏตาม กฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2515) ลงวันที่ 22 เมษายน 2515 แต่ในการกระทำความผิดต่อสถานะของนักเรียนนั้น ในบางกรณีจะมีบุคคลภายนอกที่เข้ามายุ่งส่งเสริมหรือกระทำการใด ๆ ทำให้นักเรียนกระทำผิดต่อสถานะของตน เช่น ญาตินักเรียนหนีเรียน, เข้ามั่วสุมกับนักเรียน จัดหายาเสพติด, พาเที่ยวเวร่อนานสาธารณะสถาน, ญาติทำลายสาธารณสมบัติ หรือยอมให้นักเรียนเข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการและลักษณะความผิดต่อสถานะของนักเรียนซึ่งมี 15 ลักษณะนั้น เป็นการตราโดยรัฐ ซึ่งประเทศไทยมีภูมิภาคที่บางส่วนอาจมีจารีต ขนบประเพณี ต่างกันทั้งงานแห่งความเชื่อ, การดำรงชีวิต, ศาสนา ซึ่งลักษณะความผิดดังกล่าว สังคมหรือชุมชนควรจะมีส่วนร่วมในการกำหนดลักษณะความผิด หรือลักษณะความผิดบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถาบันสังคม ขนบประเพณีในเมื่อนานปัจจุบัน ดูเหมือนเป็นที่ยอมรับทั่วไปในสังคมแล้ว อนึ่ง การกระทำผิดต่อสถานะของนักเรียนในปัจจุบัน รัฐมุ่งพิจารณาแต่ตัวนักเรียนผู้กระทำความผิด แต่รัฐไม่ได้พิจารณาถึงการช่วยเหลือทางควบคุมดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดตัวนักเรียนมากกว่ารัฐ รัฐควรที่จะพิจารณาถึงการพิจารณาโทษแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง ที่ไม่เข้าช่วยเหลือทางควบคุม ดูแล เท่าที่ควรจะเป็นด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. การพิจารณาโทษแก่ผู้อื่นที่กระทำการยุบส่งเสริมเชื้ออานวย หรือร่วมกระทำผิด ต่อการกระทำผิดของนักเรียน

ในปัจจุบันไม่มีกฎหมายใดๆ ที่ตราลักษณะความผิดเช่นนี้ ดังนั้นการกระทำผิดต่อสถานะของนักเรียน รัฐซึ่งมุ่งพิจารณาโทษแก่นักเรียนผู้นั้นโดยไม้อาจพิจารณาโทษผู้ร่วมกระทำผิดที่ไม่เป็นนักเรียน และผู้ที่ยุบส่งเสริม หรือกระทำการใดๆ หรืออานวยนักเรียนกระทำผิดต่อสถานะ ซึ่งหากนักเรียนกระทำผิดต่อสถานะโดยลำพัง ซึ่งปราศจากการช่วยเหลือ ส่งเสริมจากบุคคลอื่นแล้ว ความเสียหายที่เกิดจากความผิดจะน้อย สังคมจะได้รับการกระทบกระเทือนน้อย แต่หากปล่อยให้มีการช่วยเหลือ ยุบส่งเสริม ความเสียหายก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การชักชวนให้นักเรียนหนีเรียน และไปมั่วสุมานสถานที่บางแห่ง เช่น ศูนย์การค้า สวนสาธารณะ หรือชักชวนให้นักเรียนเดินขบวนประท้วงโรงเรียน , จัดหาอาวุธให้นักเรียนเพื่อเข้าทำร้ายร่างกายต่อนักเรียนต่างสถาบัน ประเด็นดังกล่าว หากจะนำมาตรา 17¹ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยนำหมวด 6 ว่าด้วยตัวการและผู้สนับสนุน ตั้งแต่มาตรา 83 - 89 มาปรับใช้ เห็นว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับต่างกัน กล่าวคือ กฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่คุ้มครองปัจเจกชน คุ้มครองสังคม แต่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ประกอบกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2515) มีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองตัวนักเรียนมิให้กระทำผิดตามหลักของบิดามารดาและบุตร (Parens Patriae) และโทษของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ก็มีได้ตราในลักษณะโทษทางอาญา แต่เป็นมาตรการของฝ่ายบริหารที่จะดำเนินการ ดังนั้น การนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17 มาใช้จนกรณี จึงไม่อาจกระทำได้ รัฐควรตรากฎหมายพิเศษ ประกอบกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 เพื่อบังคับโทษแก่ผู้อื่นที่มีส่วนร่วมในการกระทำ

¹มาตรา 17 บัญญัติว่า "บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้จนกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น "

ของนักเรียน เพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุจำนวน ผู้กระทำความผิดมากขึ้น และอาจนำไปสู่การกระทำความผิดทางอาญาต่อไป

ดังนั้น การกำหนดกฎหมายเพื่อบัญญัติเป็นความผิด สำหรับบุคคลที่มี ส่วนร่วมในการกระทำความผิดต่อสถานะของนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยรัฐควรมีมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับกรณีนี้ เช่น ห้ามมิให้ประพฤตินั้นขึ้นอีกต่อไป, หรือห้ามประกอบอาชีพลักษณะนั้น หรือห้ามเข้าเขตที่กำหนด โดย มาตรการเพื่อความปลอดภัยมิใช่เป็นโทษทางอาญา แต่เป็นการวิดรอนสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ดังนั้นรัฐควรตราเป็นกฎหมายเพื่อความชัดเจน ในการปฏิบัติต่อไป

ข. การพิจารณาความผิดต่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้นำเข้าอำนาจ ควบคุม ดูแล นักเรียนในความปกครองของตนเท่าที่ควร

กรณีนี้ในประเทศไทยมิได้มีกฎหมายบังคับไว้ ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่า รัฐมุ่งพิจารณาแต่นักเรียนผู้กระทำความผิด ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา ก็ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจที่จะเรียกผู้ปกครอง บิดามารดา มาตักเตือน หรือเรียกประกันทัณฑ์บน แต่การกระทำลักษณะนั้นอยู่น่าจะเห็นว่า นักเรียน ต้องกระทำความผิดเป็นครั้งที่ 3 หรือบิดา มารดา ผู้ปกครองไม่มาหรือให้สัญญาว่าจะอบรม ดูแลนักเรียนที่กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 เท่านั้น กรณีนี้รัฐควรทบทวน การให้อำนาจควบคุม ดูแล นักเรียนของบิดา มารดา ผู้ปกครองเป็นกรณีพิเศษ ด้วยเหตุว่า บุคคลเหล่านั้นอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่ารัฐ การที่รัฐเข้า ดำเนินการเมื่อนักเรียนกระทำความผิดนั้นจึงเป็นการแก้ไขปัญหาก็ปลายเหตุ ซึ่ง เจตนาของรัฐเกี่ยวกับการดำเนินการต่อนักเรียนที่กระทำความผิดนี้ มีจุดประสงค์ ที่จะมุ่งแก้ไขปัญหาค้นเหตุมากกว่า แต่ถ้าบิดา มารดา ผู้ปกครอง เข้าควบคุม ดูแลตามอำนาจตามที่ได้อยู่ การกระทำความผิดก็ไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นน้อยมาก ใน ประเทศสหรัฐอเมริกากฎหมายของมลรัฐให้อำนาจรัฐพิจารณาโทษแก่บิดามารดา ผู้ปกครองที่ปล่อยปละ ละเลย ความประพฤติของนักเรียนในความปกครองของ

ตน จนถึงชั้นจาคุกหรือบับ 2

กรณีนี้อาจเทียบเคียงกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 377 และ มาตรา 395 ซึ่งพิจารณาโทษทางอาญาแก่เจ้าของสัตว์ กล่าวคือมาตรา 377 บัญญัติว่า ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุ หรือสัตว์ร้าย บดอัยปละละเลยทำให้สัตว์นั้นเที่ยวไป โดยลาพั้ง ในประการที่อาจหาอันตรายแก่บุคคล หรือทรัพย์สิน ต้องระวาง โทษ.... และมาตรา 395 บัญญัติว่า ผู้ใดควบคุมสัตว์ใด ๆ บดอัยปละละเลย ทำให้สัตว์นั้นเข้าบ้านสวนไร่นาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษ . . . ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้คุ้มครอง บังเจกชน และสังคม โดยกำหนดหน้าที่แก่ผู้ควบคุมสัตว์เหล่านั้น มิให้ไปทา ความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคม การที่บิดา มารดา ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ ควบคุม ดูแลนักเรียน อันเป็นบุคคลภายใต้การควบคุมของตน มิได้ใช้อำนาจ หรือกระทำตามหน้าที่ของตน บดอัยปละละเลยจนนักเรียนกระทำผิดต่อสถานะ อันอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคมได้ เช่น หลบหนีเรียน, มั่วสุม ก่อ ความเดือดร้อนรำคาญ , เที่ยวเตร่เวลากลางคืน หรือมีพฤติกรรมนอกลู่นอกทาง ผู้สาว รัฐสมควรที่จะกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาแก่บุคคลเหล่านั้น เพื่อเป็น เครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนนอกระบบ ซึ่งกรณีนี้เป็น Vacarious Punishment

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อึ้ง ในประเทศสหรัฐอเมริกา เคยมีนักวิชาการได้แย้งการใช้นโยบายทางอาญา กรณี Vacarious Punishment* แก่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองกรณีนี้ โดยอ้างว่าเป็นการสร้างปัญหาซ้อนปัญหา โดยเมื่อผู้ปกครองเหล่านั้นถูกลงโทษทางอาญา ในระดับโทษจำคุก ก็จะมีนักเรียนเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมซ้อนขึ้น ซึ่งกรณีนี้ มลรัฐต่างๆ ได้โต้แย้งว่า รัฐได้ใช้มาตรการทางกฎหมายทางสังคมหลายประการพร้อมๆ กัน มิได้ใช้แต่นโยบายทางอาญากรณี Vacarious Punishment แต่ประการเดียว ตรงกันข้ามกลับจะทำให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง กวดขัน พฤติกรรมนักเรียนซึ่งเป็นผู้ผู้ปกครองของตนดีขึ้น ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาด้านเหตุมากกว่าที่จะให้รัฐกวดขันพฤติกรรมของนักเรียนเหล่านั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์กระทำผิดแล้ว

โดยในส่วนี้ รัฐอาจใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยมาบังคับใช้ก็ได้ เช่นการทักท้วงบนต่อบิดามารดาผู้ปกครอง ซึ่งการทักท้วงดังกล่าวเป็นคณะกรรมการที่ประกอบด้วยอาสาสมัคร มาตรา 46 หรือกำหนดโทษปรับตามควรแก่กรณี หรือแยกเด็กดังกล่าวออกจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ชั่วคราว เพื่อนำเด็กดังกล่าว

*นางบีวา วิลเคนสัน ถูกศาลพิพากษาจำคุก 100 วัน กรณีบุตรสาวของตนซึ่งมีอายุ 8 ปี ได้หนีเรียนและโรงเรียนได้รายงานต่อศาล เหตุการณ์เกิดขึ้นที่รัฐเวสต์ เวอร์จิเนีย และคดี New Jersey V. T.L.O. 496 U.S. 325, 105 S.Ct.733, 83 L.Ed 2d. 720 (1985) ผู้พิพากษา White เป็นผู้ตัดสินกรณีนักเรียนหญิงแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำของโรงเรียน โรงเรียนรายงานต่อศาล ศาลได้พิพากษาลงโทษผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านั้น รายละเอียดโปรดดู Mark G Yudof, David L. Kirp and Betsy Levin, Educational Policy and the Law: p.336-342 และหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ (16 มิถุนายน 2537): 35

กล่าวไปรับการฝึกอบรมพิเศษกับหน่วยงานของรัฐบาลระยะสั้น ๆ ในกรณีที่รัฐ
เห็นว่าบิดา มารดา ผู้ปกครอง ดังกล่าวไม่สามารถที่จะดูแลเด็กของตนได้ตาม

ค. การกำหนดพฤติกรรมที่รัฐระบุว่าเป็นความผิดต่อสถานะ

15 ประการนั้น รัฐได้ใช้อำนาจอธิปไตยในการตรากฎหมายบังคับใช้โดยทั่วถึง
เท่าเทียมกัน ภายใต้มาตรฐานความประพฤติเดียวกัน แต่ประเทศไทยมี
หลายภูมิภาค ซึ่งมีจารีต ขนบ ประเพณีแตกต่างกัน มีความเชื่อและทิศทาง
ในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน ถึงแม้จะไม่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงก็ตาม
มาตรฐานความประพฤติขั้นต่ำของสังคมแต่ละแห่งก็จะแตกต่างกัน นุ่มนวลก็น้อย
ซึ่งเป็นความจริงอย่างหนึ่งว่า เมื่อสังคมเห็นชอบกับกฎหมาย ระเบียบใดแล้ว
บุคคลในสังคมจะยอมรับนับถือกฎหมาย ระเบียบนั้น ๆ แต่หากสังคมไม่เห็นด้วย
สังคมก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ถึงแม้กฎหมาย
ระเบียบนั้น ๆ จะมีโทษทางอาญาก็ตาม ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการวาง
หลักกว้าง ๆ ของรัฐ โดยการตรา Standard and Goal 1976 และให้
มลรัฐต่าง ๆ ตรากฎหมายบังคับใช้ภายในรัฐของตน โดยอาศัยจารีต ประเพณี
ความเชื่อ แทรกเข้าในกฎหมาย ในประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายฉบับลงวันที่ 15
กรกฎาคม 1948 ว่าด้วยการกระทำความผิดของเด็ก ก็ได้ใช้ระบบจารีต
ประเพณีของชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการตรากฎหมาย

ดังนั้น ลักษณะพฤติกรรม " ดองห้าม " ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ
ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2515) จำนวน 15 ลักษณะนั้น สมควรที่จะเปิดโอกาสให้ชุมชน
เสนอแนะ เพื่อบัญญัติเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ โดยไม่ต้องตราเป็นกฎหมาย
ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ระบบจารีต ประเพณี เข้าแทรกแซงในระบบกฎหมาย
ได้บ้าง ถึงแม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร
เช่นในจังหวัดยะลา นราธิวาส บัตตานี สตูล ที่มีการนับถือศาสนาอิสลาม
เป็นจำนวนมาก อาจเพิ่มหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าสู่หะร่าเพื่อฟังเทศน์จาก
นักบวช หรือ ในท้องถิ่นที่นับถือศาสนาพุทธอาจเพิ่มหน้าที่ของนักเรียนในการฟัง
เทศน์ในวัดทุกวันอาทิตย์ ก็ได้

การควบคุม บังคับ ปรามปราม การประพฤติดังกล่าวของนักเรียนนั้น ต้องได้รับความร่วมมือของบุคคลในสังคมทุก ๆ ฝ่าย ดังนั้น การที่มีบุคคลใดคนหนึ่ง พบเห็นการกระทำความผิดต่อสถานะของนักเรียน เช่น เห็นนักเรียนสูบบุหรี่ หรือก้าวร้าวบริเวณศูนย์การค้า ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน และเด็กเจ้านายแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ก็จะทําให้การควบคุม บังคับ ปรามปราม ไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรัฐ ดังนั้น รัฐควรที่จะมีมาตรการในส่วนนี้ด้วย เช่นเดียวกับมาตรการทางกฎหมาย อาชญากรรมมาตรา 374 ที่กำหนดให้ผู้หนึ่งผู้ใดต้องช่วยเหลือผู้อื่น ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต ซึ่งตนเองอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งผู้ใดละเว้นก็จะต้องได้รับโทษทางอาญา (ถึงแม้จะเป็นระดับโทษลหุโทษก็ตาม) จะเห็นว่า เมื่อรัฐฯ ใช้นโยบาย "บิดามารดาและบุตร" (Parens Patriae) โดยรัฐต้องปกป้องดูแลนักเรียนที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีพฤติกรรมที่ดีประสงคแล้ว รัฐก็ควรกำหนดหน้าที่กับประชาชนทั่วไปในการช่วยกันดูแลป้องกันนักเรียนเหล่านั้นด้วย มิใช่เพียงแต่ว่าสังคมจะพิจารณาแต่ผลแห่งการกระทำของนักเรียนนั้นว่า มีผลกระทบเสียหายต่อสังคมมากน้อยเพียงใด เท่านั้น

2. ความผิดต่อกฎหมายอาญา และกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา

กรณีนี้ ในกฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาในด้านสารบัญญัติอยู่หลายประการ เช่น การกำหนดอายุของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด โดยไม่ได้พิจารณาถึงสภาพการเป็นนักเรียนหรือไม่ การกำหนดความรับผิดทางอาญาของบิดามารดา ผู้ปกครอง ของนักเรียนที่กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา ซึ่งเป็นลักษณะกำหนด Vacarious Punishment แก่ผู้รับผิดชอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. การกำหนดอายุ

กฎหมายเกือบทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย ได้กำหนดอายุของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาโทษ³ และประเทศไทยก็ได้แบ่งลักษณะสถานภาพของผู้กระทำผิดไว้ว่าเป็นนักเรียนหรือไม่ การกระทำผิดของเยาวชน 2 คนที่มีอายุ 14 ปี ในการตีความผิดตนเองเดียวกัน อาจเกิดจากสาเหตุต่างกัน และเยาวชนที่กระทำผิดก็มีระดับสติปัญญาไม่เท่ากัน โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นนักเรียนและไม่ใช่นักเรียน บุคคลที่เป็นนักเรียนสมควรที่จะมีระดับสติปัญญาที่สูงกว่า ดังนั้น การกระทำผิดของนักเรียน น่าจะได้รับการพิจารณาโทษแตกต่างไปจากเยาวชนทั่วไป ซึ่งในบางประเทศสภาอาชญาวิทยาประชาชนจีน มีการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิดเดียวกันกับเด็กหรือเยาวชนทั่วไปรุนแรงกว่า โดยเชื่อว่านักเรียนที่กระทำผิดนั้นมีระดับสติปัญญาดีกว่าเด็กหรือเยาวชนอื่น ๆ รับผิดชอบมากกว่าเด็กวัยรุ่นเดียวกันที่ไม่ได้เป็นนักเรียน ดังนั้นการตั้งเกณฑ์อายุของผู้กระทำผิดเพื่อพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญานั้น สมควรที่จะได้รับการพิจารณาใหม่โดยอาศัยมูลฐาน ลักษณะความผิดและสภาวะทางด้านจิตใจของผู้กระทำผิดมากกว่าเกณฑ์อายุ ด้วยเหตุนี้ปัจจุบัน มีนักเรียนกระทำผิดต่อ กฎหมายอาญาหรือความผิดที่ไม่โทษทางอาญาจำนวนมาก และรุนแรงขึ้นทุกปีจนถึงขั้นนำอาวุธสงครามร้ายแรงในการเข้าทำร้ายร่างกายกันและนำอาวุธในการกระทำผิดอาญาอื่น ๆ นักเรียนดังกล่าวสมควรที่จะได้รับการพิจารณา โทษทางอาญาที่รุนแรงกว่าเด็กทั่วไป ถึงแม้รัฐจะใช้นโยบายทางอาญา ตามหลักบิดามารดาและบุตร (Parens Patriae) ก็ตาม แต่รัฐควรคำนึงถึงความปลอดภัย ในสังคมด้วย

³ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 - 76

ข. การกำหนดความรับผิดทางอาญาต่อบิดา มารดา ผู้ปกครองของ
นักเรียนที่กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา หรือ กฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา

ตามที่ได้อ้างแล้วว่า บิดา มารดา ผู้ปกครองเป็นผู้ที่อุปถัมภ์
กับนักเรียนที่ตนเป็นเจ้าของที่ปกครอง การแก้ไขปัญหาค่าต้นเหตุคือ การควบคุม
ดูแล นักเรียนตามความปกครองของตน มีหน้าที่กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา หรือ
กฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา ซึ่งถือว่าเป็นการควบคุม บังคับ บราบปราม
ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากวิพากษ์กำหนดความรับผิดทางอาญาแก่บิดา มารดา
ผู้ปกครอง ที่ปล่อยปละละเลย ไม่ควบคุม ดูแล พฤติกรรมของนักเรียนซึ่งอุปถัมภ์
ความดูแลปกครองของตน านทางเองเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอาญามาตรา 377
และมาตรา 395 ซึ่งพิจารณาความรับผิดทางอาญาแก่เจ้าของสัตว์ที่ตนมีหน้าที่
ควบคุม ดูแล แต่กลับปล่อยปละละเลยจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

โดยกรณีนี้ ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงความรับผิดทางแพ่งซึ่งบิดา มารดา
ผู้ปกครอง จำต้องรับผิดทางแพ่งอยู่แล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 420 ประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430 โดยมี
เงื่อนไขว่า ต้องพิสูจน์ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว ซึ่งกรณีนี้
รัฐสมควรพิจารณาถึงความรับผิดของบิดา มารดา ผู้ปกครองในรูปของ Strict
Libility แทนที่จะมีเงื่อนไขเช่นนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมอย่าง
แท้จริง

ส่วนกรณีการที่มีบุคคลอื่นร่วมกระทำความผิด, ก่อให้เกิดนักเรียนกระทำความผิดว่า
ด้วยการใช้ บังคับ ชูเชื้อ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด หรือ
สนับสนุนให้กระทำความผิด บุคคลนั้นก็ต้องรับผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 83, 84, 85, 86, 87, 88 ซึ่งในกรณีนี้ านกฎหมายพิเศษที่มีโทษ
ทางอาญา ยังมีบทเฉพาะในการลงโทษอีกด้วย เช่น

1. มาตรา 93 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดลงโทษแก่ผู้จำหน่าย หลอกหลวง ฟูเฟ้อ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำบิดานองคลองธรรม, ฆมขีนาจด้วยประการใด ๆ ให้บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ เสพ รឹบ ยาเสพติด ก้องระวางโทษจำคุก. . . และจะเป็นโทษหนักถ้ายาเสพติดนั้นเป็นเมอร์เฟิน โคเคอิน ยาเสพติดประเภท 1

2. มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2509 กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการยอมให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีที่ไม่ได้ทำงานในสถานบริการนั้น ๆ เข้าไปในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ

3. มาตรา 18 แห่งพระราชกำหนด ป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดจงใจ ชักนำ ยุยงส่งเสริม หรือใช้อุบาย หลอกหลวง ให้บุคคลอื่นใช้สารระเหยขัดขวางความต้องการของร่างกาย, จิตใจ ไม่ว่าโดยวิธีใด, ดม, วิธีอื่นใด

4. มาตรา 13 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวัสดุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดผลิต, ขาย วัสดุออกฤทธิ์ในประเภท 1, 2, 3, 4

5. มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติวัดอุ้มอภัย พ.ศ.2535 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ครอบครอง วัดอุ้มอภัยชนิดที่ 4

6. มาตรา 4 และ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 กำหนดห้ามมิให้มีการจัดเล่นการพนัน, ทำอุบายล่อ ชักชวนโดยตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่น

7. มาตรา 38 และมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ห้ามมิให้ผู้ใดทำ, ซื่อ, มีาซ, จำหน่ายด้วยประการใด ๆ ซึ่งวัตถุระเบิด และห้ามมิให้ผู้ใดทำ ส่งค้าซึ่งดอกไม้เพลิง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่

ค. การพิจารณา "เจตนา" และ "มูลเหตุชกุงใจ" ของผู้กระทำผิด

การที่นักเรียนกระทำผิดต่อกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา ผู้พิจารณาความผิดจะต้องพิจารณาถึง " องค์ประกอบในการกระทำผิด " ซึ่งมีเจตนาเป็นหลักหาเหตุในการพิจารณา (เว้นแต่ความผิดบางประเภทที่ไม่ต้องการเจตนา เช่น ความผิดลหุโทษ)

ด้วยเหตุที่รัฐมีวิสัยทัศน์ในการพิจารณาความผิดของเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งนักเรียนด้วย การพิจารณาโทษแก่ผู้กระทำผิดอยู่บนหลักการแห่งการปรับปรุง แก้ไข (Reformation) และการคุ้มครองสังคม (Social Protection) ดังนั้น โทษของนักเรียนที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจึงอยู่ในสถานเบาว่าโทษที่ผู้ใหญ่ได้รับในลักษณะความผิดเดียวกัน เมื่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้รับโทษในสถานเบา ซึ่งผู้พิจารณาไม่ได้พิจารณาในความร้ายแรงของเจตนาหรือมูลเหตุชกุงใจของผู้กระทำผิด จึงทำให้บางคนยอมไม่เกิดความกลัวจากหรือเข็ดหลัวกับลงมือกระทำผิดอีก หรือมีเจตนาในบุคคลที่ไม่เคยกระทำผิดด้วยเหตุไม่เกรงกลัวต่อโทษที่รัฐจะพิจารณาต่อเขา เหตุนี้เองหากรัฐมิได้แบ่งระดับความรุนแรงของ "เจตนา" หรือ มูลเหตุชกุงใจของผู้กระทำผิดแล้ว ผู้กระทำผิดในระดับเจตนาธรรมดาจะรับโทษเท่ากัน ผู้กระทำผิดในระดับเจตนาพิเศษหรือเจตนาที่มีมูลเหตุชกุงใจ ซึ่งการกระทำผิดทางอาญาบางครั้งผู้กระทำอาจคิดว่าเป็นการกระทำที่ชั่วดุดแก่เขา และเมื่อเขาซึ่งนำหนักในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำแล้ว เขาจึงเลือกที่จะกระทำผิดเช่นนี้ ผู้กระทำผิดควรได้รับโทษที่หนักกว่าผู้กระทำผิดที่มีระดับเจตนาธรรมดา แต่อย่างไรก็ตาม เขาก็ควรได้รับการปฏิบัติในฐานะเด็กหรือเยาวชนที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ที่กระทำผิด

อนึ่ง การกระทำผิดซ้ำ ๆ ของเด็กหรือเยาวชน ควรเป็นเพราะเห็น พิเศษในการพิจารณาโทษแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งระดับโทษก็ควรที่จะรุนแรงกว่า ผู้กระทำผิดเพียงครั้งเดียว ด้วยเหตุพฤติการณ์ดังกล่าวซ้ำให้เห็นถึงการกระทำ ผิดผิดนิสัยของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด กรณีการกระทำผิดอีกนั้น หากผู้ กระทำผิดเป็นบุคคลที่ไม่อายุที่ไม่เกินสิบเจ็ดปี รัฐก็ไม่สามารถหาความผิดดังกล่าว มาพิจารณาเพิ่มโทษในการกระทำผิดครั้งหลังได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 94 หรือการพิจารณาใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 41 ซึ่งรัฐสามารถพิจารณาให้กักกันแก่ผู้กระทำผิด ผิดนิสัยตามข้อสมมุติฐานว่า เขาเคยกระทำความผิดที่ระบุนไว้ 8 อนุมาตรา านน้อยกว่าสองครั้ง แต่หากความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำความผิดที่มีอายุยัง น้อยเกินสิบเจ็ดปีนั้น กฎหมายมิได้ถือ เป็นความผิดที่จะนำมาพิจารณาอีกตาม มาตรานี้ได้ ดังนั้น จะเห็นว่ารัฐไม่มีมาตรการพิเศษใด ๆ เลยทำซ้ำกับกรณีผู้ กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดผิดนิสัยหรือกระทำผิดซ้ำเลย

ดังนั้น การพิจารณาดังกล่าวนี้ รัฐต้องกำหนดลักษณะพิเศษพิเศษที่จะใช้ แก่เด็กเรียนที่กระทำผิดโดยมีเจตนาในระดับชั่วร้ายหรือร้ายแรงมาก แต่อย่างไร ก็ที่ควรพิจารณาโทษแก่เขาในระดับที่เบาว่าการผู้ใหญ่ผู้กระทำผิด และรัฐควร แก่โทษการเพิ่มโทษในการผิดกระทำผิดซ้ำ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 94 หรือการพิจารณาใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 โดยเปลี่ยนระดับอายุที่รัฐไม่มุ่งประสงค์ลงโทษจาก 17 ปี ลงไป ซึ่งอาจเป็นระดับอายุ 14 ปี ด้วยเหตุเด็กหรือเยาวชนในระดับอายุ 14-17 ปี เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ รู้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือไม่ควรกระทำแล้ว โดยทั้งนี้ จะมีผลทางจิตวิทยาสังคมและผลทางการปราบปรามการกระทำผิดอาญาของเด็ก ต่อไป

พิจารณาปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย

ในปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายในส่วนความประพฤติมิชอบของนักเรียน

ทั้งในส่วนการประพฤติผิดต่อสถานะ (Status Offence) และการกระทำผิด
ต่อกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา ยังมีปัญหาในด้านปฏิบัติ
ซึ่งกล่าวเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. ปัญหาการพิจารณาคดีและการบังคับตามคำพิพากษาของศาล
เยาวชนและครอบครัว

ในการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด รัฐ
มิได้แยกผู้กระทำผิดว่า เป็นนักเรียนหรือไม่ โดยพิจารณาในลักษณะเดียวกัน
ศาลจะคำนึงถึงบุคคลิกลักษณะ สุขภาพ และ ภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชน
ซึ่งแตกต่างกันคน ๆ ไป และจะลงโทษ หรือเปลี่ยนโทษ หรือใช้วิธีการ
สำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์
เฉพาะเรื่อง⁴ โดยจะทั้งสั่งสอนและสงเคราะห์ทำให้เขากลับตัว เป็นพลเมืองดี
ยิ่งกว่าการลงโทษ จะเห็นว่า รัฐใช้นโยบายในการลงโทษในแง่ทฤษฎีลงโทษ
เพื่อคุ้มครองสังคม (Social Protection) และลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไข
(Reformation) เป็นหลัก ดังนั้น แนวทางการลงโทษแก่ผู้กระทำผิด
ศาลจึงมักจะเปลี่ยนโทษ จากจำคุก หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 39(1) เป็นกักและอบรม, หรือฝึกและอบรมในสถาน
ฝึกหัด หรือเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมประพฤติแทน

เมื่อกระบวนการพิจารณาผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนอยู่ในแนว
ความคิดนี้แล้ว นักเรียนผู้กระทำผิดบางคนไม่มีความเกรงกลัวต่อการลงโทษ
ของรัฐ จึงกล้าที่จะกระทำความผิดในลักษณะฉกรรจ์ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอัน
ถึงคน ดังนั้น รัฐควรแบ่งประเภทความผิดว่า ประเภทใดควรพิจารณา

⁴มาตรา 82 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534

สถานหนัก ซึ่งกรณีนี้แต่เดิม* รัฐบาลหนดความผิดจกวรรจ ำ ความผิดฐาน
 ฆ่าคนกระทำฆ่าเราอันมีเหตุจกวรรจ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ,
 277 ตวิ, 280) ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (ประมวลกฎหมายอาญา
 มาตรา 288, 289) ความผิดฐานจับคนเรียกค่าไถ่ (ประมวลกฎหมายอาญา
 มาตรา 313, 314, 315) ความผิดฐานชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ (ประมวล
 กฎหมายอาญา มาตรา 339, 339 ทวิ, 340, 340 ทวิ) ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิด
 เหล่านี้ได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลธรรมดา ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้ถูกยกเลิก
 แล้วโดย มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธี
 พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ตั้งนั้น หากวางหลักแบ่งเขต
 ฐานความผิดบางประเภท โดยกำหนดให้ลงโทษสถานหนัก แต่ยังคงอยู่ใน
 อำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ความผิดจกวรรจที่นักเรียน
 บางคนได้ก่อขึ้นน่าจะไม่มีเกิดขึ้น ด้วยเหตุศาลจะพิจารณาเป็นการพิเศษในการ
 พิจารณาในศาลเยาวชน

อนึ่ง การควบคุมเพื่อฝึกและอบรมนักเรียนที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว จะ
 ดำเนินการที่สถานพินิจ ซึ่งอาจมีการกักและอบรม ก็ได้ ถึงแม้ผู้เ้าหน่วยงาน
 สถานพินิจจะมีอำนาจในการอนุญาต ให้เด็กหรือเยาวชนบางคนที่มีคำพิพากษา

*ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 163 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2515 ซึ่ง
 คณะปฏิวัติมีเหตุผลในการประกาศคำสั่งดังกล่าว ว่า เยาวชนที่มีอายุเกินกว่า
 16 ปี บริบูรณ์ ได้กระทำความผิดอาญาลักษณะร้ายแรงมากขึ้น และโดยที่
 เยาวชนประเภทนี้ มีความรู้สึกผิดชอบสมควรแล้ว จึงแก้ไขให้ความผิดบาง
 ประเภทและเยาวชนดังกล่าว ได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลที่มีอำนาจ
 พิจารณาคดีธรรมดา เพื่อเป็นการปราบปรามและป้องกันอาชญากรรม

หรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ออกใบศึกษาในสถานศึกษาประเภทใดมาของสถานศึกษา ตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือ ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและ ครอบครัว แล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ตาม⁵ หรือผู้อำนวยการ สถานศึกษาที่อนุญาตรับเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรม แบบเข้ามาเป็นกลับ ตามคำสั่งศาล⁶ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นักเรียนที่ต้องคดีพิพากษาขึ้นห้อง ถูกควบคุมตัวเพื่อฝึกและอบรมในระยะหนึ่งเสียก่อน ซึ่งงานการนี้ หากนักเรียน เหล่านี้กระทำความผิดที่ไม่อุกฉกรรจ์ รัฐควรจะมีชีวิตอื่นในการลงโทษ นักเรียนเหล่านั้น เพื่อให้เขาต้องเสียอนาคตและเสียเวลาในการถูกควบคุม ตัวในสถานศึกษา ซึ่งแท้จริงแล้วการควบคุมตัวในสถานศึกษาก็คือ การฝึกอบรม นั้นเอง โดยนักเรียนเหล่านั้นหากอยู่ระบบโรงเรียน ก็ได้รับการฝึกอบรม และยังสามารถศึกษาเล่าเรียนได้อีกด้วย ซึ่งงานการลงโทษทางระบบทัณฑวิทยา ยังมีรูปแบบการลงโทษอื่น ๆ อีก นอกจากการนำตัวไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมที่ สถานศึกษา เช่น ระบบ Week-end Camp โดยให้เด็กผู้กระทำความผิดเข้า รับการฝึกอบรมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือกำหนดให้ทำงานเพื่อสาธารณะ ตามที่ผู้พิพากษากำหนดโดยอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกำหนด ให้นักเรียนที่กระทำความผิดไปรับการศึกษารอบรมในรายวิชาต่าง ๆ ที่ผู้พิพากษา กำหนด เช่น นำเข้ารับการอบรมวิชาลูกเสือในระดับต่าง ๆ โดยหลักสูตร , บุคลากร และ สถานที่ กระทั่งวงศึกษาธิการจะกำหนดขึ้น ทั้งนี้การเข้าอบรม วิชาต่าง ๆ นั้น นักเรียนที่มีได้กระทำความผิดก็สามารถเข้ารับการอบรมได้ และ

⁵มาตรา 38(6) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

⁶มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

สถานที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดใช้สอนฝึกอบรมนี้ จะตั้งอยู่ทั่วทุกจังหวัด อาจเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดนั้น ๆ ก็ได้ และบุคลากรที่สอนก็เป็นครูอาจารย์ที่กระทรวงศึกษาธิการคัดเลือกและแต่งตั้ง ทั้งนี้การให้นักเรียนที่กระทำผิดนี้เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ นั้น ถือเป็นกาบบังคับ (Sanction) ชนิดหนึ่งที่ต้องนำเอกสารรับรองการอบรมดังกล่าวแสดงต่อศาล และถือเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยชนิดหนึ่งที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนที่เป็นนักเรียน

ส่วนนักเรียนที่กระทำผิดในกรณีอุกฉกรรจ์ยังมีรูปแบบการลงโทษอื่นอีก นอกจากการควบคุมตัวที่สถานพินิจ เช่น บังคับให้เข้าผู้เ็นตายโดยเจตนา ฯลฯ ก็ควรถูกลงโทษควบคุมในสถานพินิจ ทั้งนี้เพื่อการฝึกอบรมอย่างแท้จริง ซึ่งศาลไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนโทษตามมาตรา 104 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ทั้งนี้เป็นผลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

2. ปัญหาการพิจารณาใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย โดยเฉพาะวิธีการทำทัณฑ์บน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46

ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 บัญญัติว่า " ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนขอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ในการพิจารณาคดีความผิด ถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้ การกระทำของเด็กที่มีอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปี มิให้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรา นี้ " จะเห็นว่า

มาตรา ๖๖ มาใช้บังคับแก่เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 17 ปี การทำหัตถ์บนดังกล่าว เป็นการว่าจ้างมาตรการทางอาญาชนิดหนึ่ง เป็นการปรามผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิด โดยความผิดที่กฎหมายกำหนดว่าต้องเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่านักเรียนบางคนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีที่มีแนวโน้มที่จะทำร้ายผู้อื่นหรือที่จะทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น หรือรวมตัวกันเพื่อแข่งรถบนถนนสาธารณะ ซึ่งกรณีนี้ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเข้าก็ยังไม่อาจดำเนินการทางอาญาได้ ซึ่งหากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 ไม่มีเงื่อนไขยกเว้นสำหรับเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปีแล้ว รัฐสามารถเข้าดำเนินการจับกุมได้ทันทีโดยไม่มีหมายจับ เนื่องจากเป็นการพบบุคคล โดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้ซึ่งจะกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78(2) และสามารถแจ้งข้อหา " จะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นได้ ซึ่งศาลสามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งเป็นเรื่องป้องกันได้ ในปัจจุบันมีการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้กับผู้ที่จะก่อเหตุร้ายต่าง ๆ มากมายหลายรูปแบบจนบังเกิดผลดีในการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทยถือเป็นนโยบายที่จะต้องปฏิบัติ และได้ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย พ.ศ. 2534 กำหนดให้บุคคลและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยดำเนินการหรือสนับสนุนให้มีการบังคับใช้ด้วยอย่างจริงจัง และทุกหน่วยงานก็ได้อำนาจระเบียบหรือคำสั่งจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติด้วยแล้ว

3. ปัญหาการพิจารณาการลงโทษหรือการกำหนดโทษ โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้บัญญัติว่า " ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาล

ได้ดำเนินถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือ เหตุอันอันควรปราณีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความ ผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกิน ห้าปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเป็นคุณสมบัติของผู้ นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้ เงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจ กำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้ เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็น สมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกุศล บริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิด เห็นสมควร

ประเพณีปฏิบัติอยู่ตรงที่การกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดในการจัดให้กระทำการกุศลบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ตามที่เจ้าพนักงานและเขาเห็นสมควร พิจารณาเห็นว่าผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะ นักเรียนที่กระทำผิดจนถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดจริงตามที่ฟ้อง และ ศาลพิพากษาให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ และให้กระทำการกุศล บริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฝึกสภาพจิตใจ เพื่อไต่ยอมรับในผลแห่งการกระทำผิดของตน และเป็นการกระทำเพื่อให้สังคม ยอมรับเขาในการกลับสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น เมื่อรัฐโดยเจ้าหน้าที่พิจารณา ให้เขากระทำการกุศลบริการสาธารณะอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว นักเรียน ผู้กระทำความผิดไม่ควรมีส่วนเลือกเว้นแต่การกระทำนั้นๆ เป็นอันตรายต่อสภาพจิตใจ ร่างกายของผู้ปฏิบัติมากเกินไป

การบังคับใช้กฎหมายโดยองค์กรของรัฐ

ปัญหาในส่วนนี้ สามารถแยกวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. กองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา กรมพลศึกษามีหน้าที่ ส่งเสริม บำรุง แก้อาช และคุ้มครองความประพฤติของนักเรียน ให้เป็นไปตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 และตามกฎหมาย ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน ซึ่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2515 ข้อ 6 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ สารวัตรนักเรียน ให้มีอำนาจหน้าที่ตรวจ แนะนำ ตักเตือน และห้ามปราม นักเรียนและนักศึกษา มิให้ประพฤติตนไม่เหมาะสมแก่สภาพของนักเรียนและ นักศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือให้มีเสียงไปในทางผิดศีลธรรม วัฒนธรรม หรือประพฤตินิดกกฎหมาย และให้ถือว่าสารวัตรนักเรียนเป็นเจ้า พนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา⁷ ในขณะนี้กองสารวัตรนักเรียนและ นักศึกษารับผิดชอบในการควบคุมนักเรียนให้เป็นไปตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ ที่ 132 ซึ่งมีเขตรับผิดชอบทั่วประเทศ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาการควบคุม ดูแล

ไม่ทั่วถึงบ้าง แต่กรณีนี้ยังมีสาเหตุหลัก แต่ลักษณะปัญหาอยู่ที่อำนาจหน้าที่ใน

⁷ข้อ 3 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 เรื่องการส่งเสริมและ การคุ้มครองความประพฤติของนักเรียนนักศึกษา ประกาศ ณ วันที่ 22 เมษายน

การปฏิบัติหน้าที่ของตัวเจ้าหน้าที่สภารัตนศึกษา และการประสานงานระหว่าง
กองสภารัตนศึกษาและนักศึกษา กับหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาน
ศึกษาต่าง ๆ อำนาจการแทรกแซงในเชิงการบริหารต่อหน่วยงานที่ไม่ยอม
ปฏิบัติตามระเบียบ ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้ สภารัตนศึกษาต้องปฏิบัติดังนี้ "ใน
การปฏิบัติหน้าที่ให้สภารัตนศึกษาและนักศึกษา ปฏิบัติตนควบคู่กับศิษย์ และมี
อำนาจดำเนินการตามที่เห็นสมควร ดังต่อไปนี้

1. นำตัวไปยังกรมพลศึกษา ที่ทำการศึกษาธิการจังหวัด หรือ
ที่ทำการศึกษาธิการอำเภอ แล้วแต่กรณี ทำการสอบสวนเพื่อดำเนินการตาม
ระเบียบหรือตามกฎหมาย
2. มอบตัวให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเจ้าสังกัด เพื่อดำเนินการ
สอบสวน และอบรมสั่งสอน หรือลงโทษตามระเบียบต่อไป
3. ในกรณีที่ไม่สามารถจะดำเนินการตามข้อ (1) หรือ (2)
ได้ ให้แจ้งโรงเรียน

เมื่อได้ดำเนินการประการใดแล้ว ให้แจ้งบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
และหน่วยราชการเจ้าสังกัด โรงเรียน หรือสถานศึกษา ด้วย 8 และ
หากเป็นความผิดร้ายแรง ให้สภารัตนศึกษาและนักศึกษาแจ้งโรงเรียนหรือ
สถานศึกษา หน่วยราชการเจ้าสังกัดโรงเรียนหรือสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่

8ข้อ 7 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสภารัตนศึกษา
และนักศึกษา พ.ศ.2515

ตำรวจท้องที่ในพื้นที่ สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งกองกำกับการ
สวัสดิภาพเด็กและเยาวชนด้วย แล้วรายงานเหตุการณ์เพื่อกระทรวงศึกษาธิการ
ทราบโดยด่วน ⁹

จะเห็นว่า สารวัตรนักเรียนและนักศึกษามีอำนาจในการดำเนินการ
สอบสวนและส่งตัวให้แก่โรงเรียน เพื่อดำเนินการลงโทษตามระเบียบกระทรวง
ศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2515 เท่านั้น ซึ่ง
หากโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ กองสารวัตรนักเรียนและ
นักศึกษา ก็ไม่มีอำนาจใด ๆ ที่จะดำเนินการต่อนักเรียนเหล่านั้นได้ ซึ่งปัญหา
ในส่วนนี้ของสารวัตรนักเรียนและนักศึกษาจะรายงานต่อสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ เพื่อแจ้งกรมเจ้าสังกัดของโรงเรียนนั้น ๆ เพื่อดำเนินการ
ซึ่งเป็นการปฏิบัติราชการที่ชักช้า โดยกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา ควร
ขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุม ดูแล
การปฏิบัติราชการของกรมต่าง ๆ ในสังกัด

อนึ่ง ในการจัดการงานสารวัตรนักเรียนให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมี
ข้อมูลและผลการศึกษาจากงานวิจัยสถาบัน (Institutional Rescearch)

---

⁹ข้อ 9 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสารวัตรนักเรียน
และนักศึกษา พ.ศ.2515

มาช่วยในการวางแผนการตัดสินใจ การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล เพื่อให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนา ซึ่งในขณะนี้การดำเนินงานสารวัตรนักเรียนที่ผ่านมามีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศสานการจัดงานสารวัตรนักเรียนไม่กว้างขวางนัก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้ที่สามารถจะนำพาเข้าเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ยังไม่เล็งเห็นความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศสำหรับกองสารวัตรนักเรียน ข้อมูลต่าง ๆ ยังขาดความเป็นเอกภาพ ฝ่ายวิชาการไม่สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลได้อย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ เนื่องจากการขาดความรู้ ความเข้าใจงานเรื่องโครงสร้างระบบงานและหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานบางส่วน 10

อนึ่ง บางสถาบันหรือบางโรงเรียน มิได้มุ่งเน้นในด้าน การควบคุม ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในกรอบแห่งวินัย และมาตรฐานความประพฤติ อันพึงประสงค์ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2515 ซึ่งหากเกิดกับโรงเรียนของรัฐบาล รัฐสามารถเข้าดำเนินการทางวินัยแก่ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 แต่หากเกิดกับโรงเรียนเอกชน กรณีนี้ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 มิได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าโรงเรียนเอกชนต้องควบคุม ดูแล

---

10 นิรมล เบี่ยนจวดู "การวิจัยสถาบันกับการพัฒนางานสารวัตรนักเรียน" วารสารสารวัตรนักเรียน 3 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2537): 44.

ความประพฤติของนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตน มีเพียงมาตรา 48 (2) ที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดการ, ครูใหญ่, ครู ให้รักษาความสงบเรียบร้อยตลอดเวลาที่มีนักเรียนอยู่ในโรงเรียน รวมทั้งสอดส่อง ระมัดระวังมิให้มีการดำเนินการอันเป็นภัยต่อความมั่นคง หรือความปลอดภัยของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในบริเวณโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งเมื่อโรงเรียนได้ทราบดีถึงความประพฤติของนักเรียนของตนแล้ว นักเรียนเหล่านั้นก็จะสร้างความเดือดร้อน รำคาญแก่สังคม กรณีเช่นนี้สารวัตรนักเรียนเมื่ออาจเข้าไปดูแลสถานศึกษานั้น ๆ ได้ ดังนั้น หากมีการกำหนดหน้าที่ในส่วนนี้แก่โรงเรียนเอกชน ในรูปของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการหรือกฎกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ถือปฏิบัติ ก็จะช่วยลดปัญหาในส่วนนี้ได้มาก

อนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษานั้น อยู่ในรูปเป็นทางการ (Formal Pattern) มากเกินไป ซึ่งนักเรียนมักเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะติดต่อประสานงาน จึงทำให้การดูแลด้านสวัสดิการของนักเรียนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นมาเพื่อรองรับภารกิจงานส่วนนี้ โดยให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบนอกระบบไม่เป็นทางการ (Informal Pattern) และมีชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ให้หน่วยงานดังกล่าวกระจายไปทั่วถึงทุกจังหวัดทุกโรงเรียน เช่น หน่วยงานนี้สามารถรับเรื่องราวร้องทุกข์ของนักเรียนได้ , รับฟังปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน , รับฟังเบาะแสต่าง ๆ อันนำไปสู่การรวบรวม ป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน

2. กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานใน ส่วนกลางของกรมตำรวจเพียงหน่วยเดียวที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เกี่ยวกับการปราบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาคดีทั้งกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะปัญหา เกี่ยวกับการประทุพถิตตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจตรา จับกุมนักเรียนที่หลบหนีการเรียน, เกี่ยวมั่วสุมตามสถานที่ต่าง ๆ ระวังเหตุวิวาท ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนก่อการทะเลาะวิวาทหรือชุมนุม ประห้วง , ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนก่อการทะเลาะวิวาทหรือชุมนุม ควบคุม ตรวจตราสิ่งที่เป็นภัยต่อสวัสดิภาพของนักเรียน เช่น ตรวจตราจับกุม สิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร ฯลฯ ดังนั้นจะเห็นว่าการปฏิบัติงานของกองกำกับการสวัสดิภาพ เด็กและเยาวชน มีจำนวนมาก และส่วนใหญ่มักจะเป็นลักษณะการจับกุม ควบคุม แต่ไม่มีอำนาจสอบสวนผู้กระทำความผิด ตลอดจนอำนาจในการรายงานคดีต่อพนักงาน อัยการเพื่อส่งฟ้องต่อศาล กรณีนี้ก่อให้เกิดปัญหาด้านการปฏิบัติดังนี้ ผู้เข้า จับกุมสามารถระบุพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้ ซึ่งในการปฏิบัติกองกำกับการ สวัสดิภาพเด็กและเยาวชน จะได้รับความร่วมมือจากตำรวจท้องที่ในการร่วม เข้าจับกุม และสรุปสำนวนเสนออัยการเพื่อส่งคดี แต่ในสภาพความเป็นจริง ขณะนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานอาชญากรรม มีจำนวน 50 % ของกำลัง ตำรวจทั้งหมด (ประมาณ 95,000 คน) ซึ่งจำนวนนี้รวมพนักงานสอบสวนด้วย แต่ในขณะที่ยังกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน มีกำลังพนักงานสอบสวนที่สามารถจะดำเนินการได้หากกฎหมายให้อำนาจกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและ เยาวชน ในการสอบสวนรายงานผลคดีต่ออัยการเพื่อส่งคดี และฟ้องร้องต่อศาล

ย่อมทำให้การดำเนินงานรวดเร็วยิ่งขึ้น และการแสวงหาพยานหลักฐานทั้งพยานบุคคล , พยานเอกสารได้สมบูรณ์ถูกต้องมากขึ้น

อนึ่ง ภารกิจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ มีจำนวนมาก ดังนั้น การที่ได้อำนาจในการสอบสวนคดีดังกล่าวย่อมล่าช้า ด้วยเหตุผลอันชองจำกัดอัตรากำลังของข้าราชการตำรวจ หากแก้ไขให้กองกำกับการสวัสดิภาพเด็ก และเยาวชนมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการดำเนินการ ตั้งแต่จับกุม , ควบคุม , รายงานคดีต่อพนักงานอัยการเพื่อส่งคดีฟ้องต่อศาล การดำเนินการก็จะรวดเร็วและรอบคอบยิ่งขึ้น

ในส่วนต่างจังหวัด รัฐก็มีหน่วยงานคือ กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและประชาชน ก็มีภารกิจและปัญหาเช่นเดียวกับกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

3. เจ้าพนักงานตำรวจ

ด้วยเหตุ ตำรวจในท้องที่มีภารกิจมากในการปฏิบัติ เพื่อ " บำบัดทุกข์ บำรุงสุข " ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การประพฤติมิชอบของนักเรียน การทำผิดทางอาญา ก็ถือว่าเป็นอาชญากรรม (Crime) เช่นกัน แต่เนื่องจากจำนวนตำรวจในสายงานอาชญากรรมมีเพียง 50 % (ประมาณ 95,000 คน) โดยเกณฑ์ตำรวจ 1 คน ต่อประชากร 725 คน ในขณะที่ต่างประเทศบางประเทศมีอัตราตำรวจ 1 คนต่อประชากร 300 -

400 คน เท่านั้น (หักเฉพาะฝ่ายป้องกัน บรรณบรรณอาชญากรรม) ดังนั้น การรณรงค์ความสนใจงานส่วนนี้จึงลดน้อยลงไป ในขณะที่รัฐมีหน่วยงานเกี่ยวกับ การขึ้นโดยตรง คือ กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและประชาชน ซึ่งหากำหนดหน่วยงานดังกล่าวเข้ารับผิดชอบ งานภารกิจเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบของนักเรียนโดยตรงทั้งกระบวนการ

จากระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กนักเรียนและเด็กอนาถา ไม่เกี่ยวข้องกับ ด้องหาเขตเฝ้าอาญา ลักษณะ 16 (ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี) * ข้อ 438 439, 440 จะเห็นว่าตำรวจเองก็มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความประพฤติ ของนักเรียนส่วนความผิดต่อสถานะ นอกจากความผิดทางกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่โทษทางอาญา แต่ด้วยเหตุจนวนบุคลากรและภารกิจ จึง ทำให้การดำเนินกรานส่วนนี้ยังไม่สมบูรณ์

4. พนักงานอัยการ โดยปกติแล้ว รัฐยังมิได้กำหนดอำนาจหน้าที่ เฉพาะสำหรับพนักงานอัยการ ในส่วนศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนั้น เมื่อ มีการรายงานคดีผลการสอบสวน พนักงานอัยการก็ต้องพิจารณาสำนวนและ ทว่าการสั่งคดี ฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อศาล พนักงานอัยการดังกล่าวจะทำหน้าที่สั่ง คดีทุกคดี ไม่มีการแบ่งเฉพาะเช่นเดียวกับศาล ดังนั้น จะเห็นว่า บุคลากรที่ เกี่ยวข้องงานงานคดีเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีความชำนาญเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง

---

*รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก

โดยเฉพาะกรณีดังกล่าวจะต้องใช้บุคลากรที่มีความเข้าใจ สาเหตุและผลกระทบ
 ในการปฏิบัติดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบัน การฟ้องคดีอาชญาในคดีเยาวชน
 และครอบครัวเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการและผู้เสียหายในคดี สามารถ
 ฟ้องเองได้ โดยความเห็นชอบของผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่
 ในเขตอำนาจ¹² ดังนั้นจะเห็นว่าตามกฎหมายก็มิได้แบ่งอัยการไว้เพื่อปฏิบัติ
 งานกรณีนี้เป็นพิเศษ ซึ่งต่างไปจากระบบศาล ซึ่งได้แบ่งเป็นศาลเยาวชนและ
 ครอบครัวเฉพาะโดยนักเรียนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งถือเป็น
 เด็กและเยาวชน ตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ
 ครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534

อนึ่ง อำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ เมื่อพิจารณาจากประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 28 (2) ประกอบกับ มาตรา 51
 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
 และครอบครัว พ.ศ.2534 พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งคดีว่า คดีใดควร
 สั่งฟ้องหรือไม่คำสั่งเห็นขาดไม่ฟ้อง และมีอำนาจพิจารณานำฟ้อง ในกรณีที่เห็นว่า
 เด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตัวเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง และเด็กหรือเยาวชน
 นั้นยินยอมอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ โดยผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้ง
 ความเห็นดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ โดยคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น

¹²มาตรา 63 , 64 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ
 ครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534

เป็นที่สุด แต่ยังมีมาตรการอย่างหนึ่ง¹³ ที่ประเทศญี่ปุ่นนำใช้และได้ผลดี คือ การชะลอการฟ้อง ซึ่งมาตรการนี้มิใช่เป้าหมายในการแก้ไขผู้กระทำความผิด ตามหลักการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล ใช้ได้ดีกว่ากระบวนการพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย การพิจารณา การชี้ขาดตัดสินและการพิพากษา ลงโทษ โดยการวินิจฉัยของพนักงานอัยการในกระบวนการใช้ดุลยพินิจงานชั้นฟ้องคดีนั้น เป็นลักษณะงานทั้งบริหารและทั้งตุลาการ ดังนั้น ในการใช้ดุลยพินิจ การชะลอการฟ้องก็ย่อมมีมาตรการสำหรับควบคุมและตรวจตราใช้ดุลยพินิจชะลอการฟ้องโดยมิชอบ (ในญี่ปุ่น อัยการก็มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องคดีด้วย) การชะลอการฟ้องมีความสำคัญอย่างมากต่อนโยบายการป้องกันอาชญากรรม เพราะชะลอการฟ้องมีผลเป็นการหลีกเลี่ยงการลงโทษที่ไม่จำเป็น และไม่เหมาะสมแต่ละคดี ทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกชอบและสนใจงานการปรับปรุงแก้ไขตนเอง อีกทั้งกลับเป็นคนดีต่อไปได้โดยง่าย ข้อดีประการนี้การใช้นโยบายชะลอการฟ้องนั้น คือ หลักความเสมอภาคตามกฎหมาย (equality under Law) , หลักว่าด้วยการใช้อำนาจแห่งกฎหมาย (Authority of Law) และผลในทางป้องปรามของการฟ้องคดีและการลงโทษ (Deterent effect of

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³Takeshi Satsumae แปลโดย จิรศักดิ์ พรหมทอง และ พันธุ์ศักดิ์นิยานนท์ ชะลอการฟ้อง : มาตรการสำหรับกรองผู้กระทำความผิดในกระบวนการลงโทษทางอาญาของญี่ปุ่น รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องปัญหาการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม วันที่ 7 - 10 กันยายน 2524 หน้า 236

Prosecution and punishment) , หลักการปฏิบัติตามกฎหมาย (Legality Principal) ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดมีหลักความยุติธรรมที่ไม่นั่นนอน ทำให้ประชาชนไม่ไว้วางใจ และขาดความเชื่อมั่นในระบบการอำนวยความยุติธรรมได้ แต่เมื่อพิจารณากระบวนการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายที่เคร่งครัดและเด็ดขาด ทำให้คดีอาญาเป็นจำนวนมากได้รับการชำระให้เสร็จสิ้นไป โดยผลของคดีอาจมีความไม่เหมาะสมและขัดต่อหลักความยุติธรรมและเบี่ยงเบนจากนโยบายทางอาญา วัตถุประสงค์ในการลงโทษมิได้มุ่งแต่จะปราบปรามประชาชนมิให้กระทำความผิดโดยแสดงให้เห็นความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายเท่านั้น แต่มุ่งให้ผู้นั้นสำนึกในการกระทำความผิดของตน และเกิดความตระหนักว่าตนจะต้องละเว้นไม่กระทำความผิดอีก

นักอาชญาวิทยาและนักทัณฑวิทยาที่มีประสบการณ์จำนวนมาก เห็นว่าการชะลอการฟ้องเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ¹⁴ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดแต่ละคนประสงค์จะดำเนินชีวิตของตนในอนาคต เช่นประชาชนที่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองโดยทั่วไป ดังนั้นอัยการผู้ฟ้องจึงนำไปใช้กับคดีอาญาทุกประเภท ซึ่งการพิจารณาชะลอการฟ้องนี้ ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณชนทั่วไป จึงทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการชะลอการฟ้องสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ มิได้ถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากร ซึ่งตรงข้ามกับผู้กระทำความผิดถูกฟ้องในคดีอาญาต่อศาลสังคมจะรับทราบการดำเนินการ ถึงแม้ศาลจะพิจารณาพิพากษาการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ แต่ก็ทำให้เขาปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยากลำบากเพราะเขาถูกตราหน้าจากสังคมว่าเขาเป็นอาชญากร

¹⁴ข้างแล้ว, หน้า 238

มาตรา 248 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของผู้
ได้กำหนดมาตรฐานการใช้ดุลยพินิจสั่งชะลอการฟ้องไว้อย่างกว้างขวาง โดย
ระบุปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องนำมาพิจารณาในการใช้ดุลยพินิจ ดังต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพ อายุ และสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด
2. สภาพและความร้ายแรงของความผิด
3. เงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายหลังการกระทำความผิด

ควบคุมดุลยพินิจในการสั่งชะลอการฟ้องของอัยการผู้ยื่น คือ การควบคุมการใช้
ดุลยพินิจ (Inquest of Prosecution) และการอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้อง
คดีเอง [Analogical (or quasi) of Prosecution]

ดังนั้น จะเห็นว่าการใช้มาตรการชะลอการฟ้องของอัยการ จะมี
ผลสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมของนักเรียนที่กระทำความผิด คือ นักเรียนที่
กระทำความผิดในความผิดอาญาที่ไม่วุ่นแรงแและมีเจตนาในระดับธรรมดา อาจได้รับ
การพิจารณาชะลอการฟ้องคดี ซึ่งเขาจะไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของ
ศาล และถูกตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำความผิด อันทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน
สังคมได้อย่างปกติสุขและศึกษาหาความรู้ต่อไป ส่วนพนักงานอัยการจะมีอำนาจ
พิจารณาสั่งคดีได้หลายวิธี คือ สั่งฟ้องคดี, สั่งไม่ฟ้องคดี, สั่งชะลอการฟ้อง
ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่ประเทศไทยนำมาใช้ถึง 90¹⁵ปีเป็นเครื่องยืนยันว่ามาตรการ
ดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรมและการกระทำความผิด และสามารถ
นำมาใช้เป็นวิธีการปรับปรุงและแก้ไขตนเอง (โดยตนเอง) ให้กลับตัวเป็นคนดีต่อไป

5. ระบบศาล

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีระบบศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วก็ตาม ซึ่งระบบการพิจารณาคดีจะอยู่ในกระบวนการพิเศษแยกไปจากระบบการพิจารณาของศาลธรรมดา แต่ระบบต่าง ๆ ยังมีความเหมือนหรือคล้ายกับระบบการพิจารณาทั่วไปหลายประการ คือ

ก. หมายความ แม้นักพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 จะไม่อนุญาตให้จำเลย (เด็กหรือเยาวชน) มีหมายความแก้คดีแทน แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษาทนายความเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ทางเองเกี่ยวกับหมายความได้ (มาตรา 83) แต่ฝ่ายโจทก์ ทนายความเปิดโอกาสสำหรับหมายความได้ [มาตรา 72(4)] ดังนั้นจะเห็นว่าแม้ในกฎหมายพิเศษสำหรับเด็กหรือเยาวชนก็ตาม กฎหมายยังอนุญาตให้มีการต่อสู้ลักษณะศาลผู้ใหญ่ คือให้ทนายความฝ่ายโจทก์เข้าซักถามและซักถึงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งการต่อสู้ลักษณะเช่นนี้เป็นการต่อสู้ในลักษณะแพ้ชนะในศาล จึงสันนิษเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม สำหรับเด็กหรือเยาวชนจะลดน้อยลงไป

ข. ผู้พิพากษา ในระบบการบริหารงานของผู้พิพากษา จะมีการหมุนเวียนบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วลักษณะคดีต่าง ๆ จะไม่มีความแตกต่างกันอันแจ่มชัดที่เกี่ยวกับหลัก *Parentis Patriae* เป็นสำคัญ ดังนั้น การที่ ก.ต. (คณะกรรมการตุลาการ) พิจารณาโยกย้าย ผู้พิพากษาสายศาลเยาวชนและครอบครัวไปประจำที่ศาลอื่น และย้ายผู้พิพากษา จากศาลอื่น มาปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในตำแหน่งเกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัว นั้น เป็นการไม่สมควร ด้วยเหตุที่ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญอย่างสูงในการพิจารณาคดี กต. ควรกำหนด

ลักษณะตำแหน่งงานสายศาลเยาวชนและครอบครัวที่สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นตำแหน่ง
ผู้เกี่ยวข้องชาตุก็ได้

อนึ่ง ในขณะปีประเทศไทยมีศาลเยาวชนและครอบครัวเพียง 9 แห่ง
เท่านั้น ซึ่งนับว่าน้อยมาก โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจะได้รับการปฏิบัติ
เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำผิดในศาลธรรมดา กรณีเช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดความไม่
เท่าเทียมกัน ระหว่างการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดในศาลเยาวชน
และครอบครัวและศาลธรรมดา

พิจารณาปัญหาด้านมาตรการทางสังคมและการบริหาร

1. การดำเนินการของรัฐในด้านการบริหาร

ในการควบคุม ดูแล การประพฤตินิยมชอบของนักเรียนในสวน
การกระทำผิดต่อสถานะ (Status Offence) รัฐได้กำหนดให้กระทรวง
ศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ¹⁶โดยผ่านกองสารวัตรนักเรียน
และนักศึกษา กรมพลศึกษา และกระทรวงมหาดไทย โดยผ่านกองกำกับการ
สวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและประชาชน ซึ่ง
ทั้งสองหน่วยงานได้ร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่ปัญหาคือ
การปฏิบัติงานกลับอยู่ที่ขอบข่าย อำนาจ หน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว กล่าวคือ
กรมสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา ซึ่งสังกัดอยู่กับกรมพลศึกษา แต่ภารกิจ
ของกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา มิได้สอดคล้องกับภารกิจของกรมพลศึกษา

---

¹⁶มาตรา 25และมาตรา 26แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง
ทบวง กรม พ.ศ.2534 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

แต่ประการใด จึงดูเหมือนทิศทางการพัฒนางานสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา อาจไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และอำนาจในการตัดสินใจขาดบางกรณี เกี่ยวกับความร่วมมือของสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งสังกัดในกรมต่าง ๆ เช่น สำนักงานการศึกษาเอกชน , กรมสามัญศึกษา , กรมอาชีวศึกษา , ฯลฯ ไม่เพียงพอ ในด้านการบริหารงานราชการแผ่นดิน จำต้องรายงานเสนอสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเอาต์ปลัดกระทรวงศึกษาธิการสั่งการผ่านไปกรมต่างๆ¹⁷ นั้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติราชการที่วกวนและล่าช้า แต่ถ้าหากกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา ขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ก็สามารถปฏิบัติงานได้รวดเร็วและมีทิศทางการพัฒนางานสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและประชาชน ซึ่งเป็นหน่วยงานพิเศษในการจับกุม , ควบคุมผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าความผิดต่อสถานะ (Status Offence) หรือความผิดทางอาญาทุกชนิด แต่หน่วยงานพิเศษนี้กลับไม่มีอำนาจการสอบสวน¹⁸ เสนอสำนวนสอบสวนต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งคดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁷มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

¹⁸ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการกำหนดหน้าที่การงานในราชการ
กรมตำรวจ พ.ศ. 2532

จึงต้องพึ่งหน่วยงานตำรวจท้องที่ เป็นผู้กระทำแทน ซึ่งหากพิจารณาจากเจตนารมณ์ในการจัดตั้งกองกำกับการ ฯ ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า รัฐมุ่งที่จะใช้มาตรการป้องกันและแก้ไขไม่ให้เกิดและเยาวชนเป็นอาชญากร และส่งเสริมพัฒนาให้เด็กและเยาวชนของชาติเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ประพฤติตนเป็นคนดี จึงให้ตำรวจตราจับกุมเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดกฎหมาย , สืบสวนสอดส่อง และควบคุมความประพฤติของเด็กและเยาวชน และควบคุมตรวจตราสิ่งที่เป็นภัยต่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมควรดำเนินการโดยหน่วยงานพิเศษดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหน่วยงานนั้น ๆ

กระทรวงศึกษาธิการจำเป็นต้องบรรจุเนื้อหา " ความผิดต่อสถานะ " ของนักเรียนลงในหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงสิทธิของตนและวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ที่รัฐใช้กับการพิจารณาความผิดต่อสถานะของนักเรียน ทั้งนี้ สาเหตุหนึ่งที่รัฐไม่อาจควบคุมพฤติกรรมความผิดต่อสถานะของนักเรียนได้ ด้วยเหตุรัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้จัดหานักเรียนทราบ เพื่อพวกเขาจะได้ตระหนักถึงหน้าที่ของพวกเขา ที่มีต่อประเทศชาติ

งานการพิจารณาหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเสริมแรงด้านสวัสดิการแก่นักเรียนนั้น หน่วยงานดังกล่าวต้องไม่อยู่เป็น " ทางการ " (Informal Pattern) จนเกินไป จนนักเรียนไม่กล้าที่จะเสนอความเห็นหรือเรื่องทุกข์ร้อนของตน การที่กระทรวงศึกษาธิการมีหน่วยงาน " กองสารวัตร

นักเรียนและนักศึกษา " นั้น ถือเป็นหน่วยงานที่นักเรียนนักศึกษาที่จะร่วมมือด้วย เหตุรูปแบบของการปฏิบัติงานเป็นทางการมากเกินไป หน่วยงานดังกล่าวต้องอยู่บนหลักการ *Parens Patriae* เมื่อนักเรียนมีความทุกข์ร้อนก็สามารถที่จะเป็นที่พึ่งแก่นักเรียนเหล่านั้นได้ รัฐต้องมีกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานตลอดจนกระจายวบองค์การดังกล่าวไปสู่ภูมิภาคในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งอาจเรียกชื่อว่า คณะกรรมการสวัสดิการเด็กและเยาวชนประจำจังหวัด โดยมีสังคมหรือชุมชนเป็นองค์คณะ โดยหน่วยงานดังกล่าวต้องปฏิบัติงานในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เพื่อสามารถเข้ากับเด็กหรือเยาวชนหรือนักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนได้ และเข้าแก้ไขปัญหานั้นโดยการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่รัฐมีอยู่ รวมทั้งหน่วยงานในภาคเอกชนด้วย โดยเจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่ปฏิบัติงานหน่วยงานนั้นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานที่ต้องปฏิบัติอยู่ร่วมกับเด็กหรือเยาวชนต่าง ๆ ได้ ต้องมีประสบการณ์และต้องเป็น " มืออาชีพ " ด้วย ปัญหาเด็กหรือเยาวชนเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนและสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนอ่อนไหวแปรผันได้ตลอดเวลา

อนึ่ง การกระทำผิดทางอาญาของนักเรียนในปัจจุบัน ส่วนมากจะอยู่ในรูปแบบของการทะเลาะวิวาท¹⁹ โดยการศึกษาปัญหาในส่วนนี้แล้วพบว่า แรง

---

¹⁹ธนา นนทพันธุ์วาทย์ รายงานการวิจัยสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษา รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ปัญหาความประพฤติผิดของนักเรียนนักศึกษา วันที่ 11-12 ธันวาคม 2537 หน้า 12

กระดุนที่ทําทักเรียนซึ่งอยู่กันวิยวุ่นทะเลาะวิวาทกัน ซึ่งอาจอยู่ในรูป
 การยกพวกตีกัน นั้นเกิดจากการปลูกฝังความรักสถาบันที่ตนเรียนอยู่มากเกินไป
 จนทำให้เกิดความรู้สึกเกลียดชังสถาบันอื่นที่มีแนวการศึกษาคล้ายๆ กันด้วย เช่น
 โรงเรียนสายสามัญก็จะทะเลาะกับสายสามัญเหมือนกัน, โรงเรียนสายอาชีพ-
 ศึกษา ก็จะทะเลาะกับสายอาชีพศึกษาเช่นกัน, การยึดมั่นในรูปแบบสัญลักษณ์ของ
 สถาบัน, การยึดมั่นในระบบจารีตประเพณีของตน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้กระทบ
 ศึกษาธิการต้องแก้ไข ซึ่งรูปแบบของการแก้ไขอาจเป็นการลดช่องว่างระหว่าง
 สถาบันโดยการไม่กำหนดสัญลักษณ์ของสถาบันนั้นให้ชัดเจน, การทำให้เด็กที่อยู่ใกล้
 โรงเรียนได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนนั้นๆ เพื่อลดช่องว่างของระดับสติปัญญา
 ที่มีความแตกต่างระหว่างสถาบัน, การให้ครูอาจารย์บางวิชาสอนทุกสถาบันใน
 เขตที่กระทบการศึกษาธิการกำหนด การทำให้ครูอาจารย์เหล่านั้นสอนทุกสถาบันใน
 สายวิชาชีพเดียวกันนี้ เพื่อเหตุให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งส่วนเดียวกันของ
 นักเรียนทุกสถาบัน ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะลดช่องว่างของความแตกต่างของ
 สถาบันได้ และการแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบันบางครั้งก็เป็นปัจจัยที่ทำให้
 นักเรียนยกพวกตีกันด้วยความรู้สึกว่าตนแพ้ไม่ได้ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วก็หาไม่ได้มุง
 ชาติคนหวังแพ้ชนะ เพียงอย่างเดียว แต่ทิศทางการพัฒนาการกีฬาในประเทศไทย
 ยังมุ่งหวังเอาชนะกันอยู่ เช่น บางสถาบันยอมรับนักกีฬาที่มีความสามารถเข้า
 เรียนได้ โดยนักกีฬาเหล่านั้นจะมีอิทธิพลในการศึกษาของสถาบันเป็นอย่างมาก
 บางประเทศได้ตั้งกระทรวงกีฬาและวัฒนธรรมขึ้นเพื่อพัฒนาจิตใจของเด็กหรือ
 เยาวชนและคนในชาติ เพื่อให้ " เข้าถึง " การกีฬา มิใช่เพียงมุ่งหวังชนะแต่
 เพียงอย่างเดียว ซึ่งแนวความคิดนี้รัฐบาลของประเทศไทยบางชุดก็เคยดำริที่
 จะจัดตั้งขึ้นเช่นกัน

2. ลักษณะท่าทีของสังคมที่มีต่อปัญหา และการร่วมมือในการ
รับผิดชอบต่อปัญหา

ในระยะเวลาที่ผ่านมา สังคมได้พยายามเข้ามามีบทบาท
ในการแก้ปัญหของสังคม โดยเฉพาะการกระทำผิดของนักเรียน ทั้งในรูปการ
กระทำผิดต่อสถานะ และการกระทำผิดต่อกฎหมายอาญา แต่รัฐมิได้ให้โอกาส
ในการมีบทบาทแก้ปัญหอย่างจริงจัง โดยระบบกำหนดให้ภาครัฐเข้าร่วมกับ
ภาคเอกชนในการดำเนินการ หรือโดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ
องค์กรของเอกชน เพียงแต่รัฐใช้วิธีให้เอกชนเข้าดำเนินการแทนรัฐตามนโยบาย
ที่รัฐวางไว้โดยไม่ให้อำนาจในการตัดสินใจใด ๆ ซึ่งการกระทำของรัฐในลักษณะ
นี้ก่อให้เกิดความไม่แน่ใจในบทบาทของสังคม ที่จะเข้ามามีการแก้ไขปัญหา
เช่นเดียวกับการที่รัฐกำหนดบทบาท ของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและ
ครอบครัว โดยพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณา
คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 อนึ่ง การที่รัฐต้องการให้สังคมเข้ามามี
ส่วนร่วม รัฐต้องเตรียมสังคมนั้นด้วย เพราะเหตุว่าบุคคลบางคนในสังคม ยังไม่
มีความพร้อมในการอุทิศตนให้แก้ปัญหส่วนรวม และการใช้มาตรการทำให้สังคม
อยากเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหพร้อมกับกำหนดอำนาจหน้าที่และบทบาทใน
สังคมแก่บุคคลที่เข้ามามีการแก้ปัญหานั้น เช่น นายอดิศร เพียงเกษ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการในฐานะผู้ดูแลกรมพลศึกษาได้ให้สัมภาษณ์
แก่สื่อมวลชนในวันที่ 7 พฤษภาคม 2537²⁰ ถึงแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่

²⁰หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (9 พฤษภาคม 2537): 9

เหมาะสมของนักเรียน ที่จะจัดทำโครงการสารวัตตนักเรียนอาสา เพื่อเสริม
 จุดบอดของสารวัตตนักเรียนในปัจจุบัน โดยจะรับสมัครสารวัตตนักเรียนอาสา
 เหล่านี้จากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำเยาวชนและพ่อแม่ผู้ปกครองและอาสาสมัครเหล่านี้
 ว่างมีค่าตอบแทน มีแต่ผู้สมัครและเข็มเชิดชูเกียรติเท่านั้น จะเห็นว่า รัฐเพียง
 มอบหมายหน้าที่ให้เอกชนปฏิบัติเท่านั้น และองค์กรของเอกชนในการปฏิบัติงาน
 ด้านนี้ ส่วนมากจะมีวัตถุประสงค์ในการ ส่งเสริมการให้ความรู้ อบรม และ
 การให้การศึกษแก่เด็ก ให้ทุนการศึกษา หรือให้การสงเคราะห์ด้านการศึกษา
 และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้าน สุขภาพใจ โภชนาการวัตถุประสงค์ลำดับ
 รองคือ การพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และเผยแพร่งานเกี่ยวกับสวัสดิการ
 เด็ก และวัตถุประสงค์ที่น้อยที่สุด คือ การคุ้มครองพิทักษ์เด็ก จึงอาจสรุปได้ว่า
 วัตถุประสงค์หลักขององค์กรเอกชนเป็นการส่งเสริม สนับสนุน (Supportive
 service) มากกว่าเป็นบริการทดแทน (Substitutive Service)
 และ บริการคุ้มครองป้องกัน (Protective Service) สาเหตุที่ภาพรวม
 ของวัตถุประสงค์ขององค์กรเอกชน (ซึ่งเป็นการแสดงออกของสังคมที่มีต่อปัญหา)
 อยู่บนลักษณะนี้เป็นการ ส่งเสริม สนับสนุน มากกว่าบริการทดแทน และบริการ
 คุ้มครองป้องกัน ด้วยเหตุที่รัฐมิได้เข้าแทรกแซงทางกฎหมายแก่องค์กรเอกชนเหล่านี้
 ในการดำเนินการซึ่งอำนาจนั้นต้องเป็นอำนาจที่สามารถตัดสินแก้ไขปัญหาต่าง
 ไปได้ โดยรัฐควรตรากฎหมายหรือกำหนดบทบัญญัติให้อำนาจในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้
 เพื่อส่งเสริมให้สังคม ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหา เข้าแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งรัฐ
 อาจกำหนดตัวบุคคลของรัฐ เข้าเป็นองค์คณะในองค์กรนั้น ๆ

3. การจัดทำมีคณะกรรมการศึกษาอาชญากรรมระหว่างตำรวจกับประชาชนแห่งท้องถิ่น(Local Police-Citizen Committee on Crime)²³ นับเป็นรูปแบบการประสานการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนแห่งท้องถิ่นเป็นอย่างดี สมควรที่หัวหน้าสถานีตำรวจท้องถิ่น จะตั้งกำหนดแผนงานและโครงการ งานอันที่จะให้ประชาชนแห่งท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำแห่งท้องถิ่น ทั้งในภาคของรัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็น เพื่อแก้ไขสถานการณ์อาชญากรรมแห่งท้องถิ่นอย่างจริงจัง ด้วยเหตุว่า การกระทำผิดในรูปแบบต่าง ๆ เป็นปัญหาที่อยู่บนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และประชาชนแห่งท้องถิ่นนั้นเป็นการเฉพาะ การจัดทำมีคณะกรรมการป้องกันอาชญากรรมในระดับท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนหลายสาขาอาชีพ ที่อาศัยอยู่ ณ ชุมชนนั้นร่วมในคณะกรรมการ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความไม่สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่น การวิเคราะห์ระบบคณะกรรมการระดับท้องถิ่นนี้ เป็นประโยชน์มากในการที่จะควบคุม ปรามปราม การกระทำผิดของนักเรียน ด้วยเหตุบุคคลในสังคมทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห าร่วมกัน โดยมีข้าราชการ ซึ่งเป็นคนของรัฐ ร่วมในคณะกรรมการดังกล่าวด้วย จึงก่อให้เกิดกำลังในการแก้ไขปัญห าดังกล่าวได้ ซึ่งหากมีบทบาทของรัฐที่ตราไว้ก่อนจะแก้คณะกรรมการระดับท้องถิ่นนี้ ในการแก้ไขปัญห าดังกล่าวได้ ก็ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

²³Ibid, pp. 201-202